

Presenting a Structural Model for the Development of Ethical Climate in Iranian Professional Football

Reza Gorgi Morghmaleki¹, Mehdi Salimi^{2*}

¹ Department of Sports Management, Faculty of Sports Science, Isfahan branch (khorasgan), Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

² Department of Sports Management, Faculty of Sports Science, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

Received: 2022/02/07

Accepted: 2022/05/22

Original Research

Abstract

Purpose: The aim of this study was to present a structural model for the development of an Ethical Climate in Iranian professional football.

Methodology: The present study is descriptive and applied in purpose. The face validity of a researcher-made questionnaire was confirmed by 14 experts and university professors and its reliability was obtained using Cronbach's alpha test and combined reliability. The statistical population of the study consisted of seven groups of different research-related people. Due to the uncertainty of the population size, the Krejcie and Morgan table was used to determine the sample size, yielding a sample size of 384 people at 95% confidence level. A stratified random sampling method was used to select the statistical sample including 61 sports staff, 62 university teachers, 48 referees, 38 club CEOs, 62 coaches and head coaches, 49 players, and 64 fans. In this study, descriptive statistics were used to investigate the demographic status of the respondents as well as their answers to the research questions. The structural equation test was used in the inferential statistics section. For this purpose, MS-Excel, SPSS ver 18 and AMOS24 software are used.

Results: The results show that the adaptive fit indices were higher than 90% and appropriate. The RMSEA index was satisfactory and lower than 8% (0.078). Therefore, in general, the structural model designed to develop the moral atmosphere in Iranian professional football had the necessary fit.

Conclusion: According to the research results, it is suggested that the managers and those involved in the country's football use the presented model and avail themselves of proper planning and decision-making, while reducing moral problems and deviant behaviors, thus leading Iranian football to professional ideals including prevention of sidetracks, clean football, and technical growth and development.

Keywords: structural model, institutionalization, ethical climate, professional football

---

* Corresponding author's e-mail address: m.salimi@spr.ui.ac.ir

ارائه مدل ساختاری توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران

رضا گرجی مرغملکی^۱، مهدی سلیمی^{۲*}

^۱ گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

^۲ گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۱۰

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر ارائه مدل ساختاری توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران بود. **روش شناسی:** پژوهش حاضر، از نوع توصیفی و به لحاظ هدف کاربردی است. پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته طراحی و روایی صوری آن را ۱۴ نفر از متخصصان و استادان دانشگاه تأیید کردند و پایایی آن نیز با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی به دست آمد. جامعه آماری پژوهش متشکل از هفت گروه از افسار مختلف مرتبط با پژوهش بود که با توجه به نامشخص بودن حجم جامعه، برای تعیین حجم نمونه از جدول کرجسی و مورگان استفاده شد که این حجم در سطح اطمینان ۹۵٪ برابر ۳۸۴ نفر است. برای انتخاب نمونه آماری نیز از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای (کارمندان حوزه ورزش، ۶۱ نفر، مدرسان دانشگاه، ۶۲ نفر، داوران، ۴۸ نفر، مدیران عامل باشگاه‌ها، ۳۸ نفر، مربیان و سرمربیان، ۶۲ نفر، بازیکنان، ۴۹ نفر و هواداران، ۶۴ نفر) استفاده شد. در این پژوهش از آمار توصیفی برای توصیف وضعیت جمعیت شناختی پاسخ‌دهندگان و همچنین پاسخ‌های آنان به پرسش‌های تحقیق و در بخش آمار استنباطی از آزمون معادلات ساختاری استفاده شد؛ بدین منظور از نرم افزارهای MS-Excel، SPSS ver 18 و AMOS24 بهره گرفته شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد شاخص‌های برازش تطبیقی بالاتر از ۹۰ درصد و مناسبند. شاخص RMSEA پایین‌تر از ۸ درصد (۰/۰۷۸) و مناسب است؛ بنابراین در کل مدل ساختاری طراحی شده برای توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران از برازش لازم برخوردار است.

نتیجه‌گیری: بنا بر نتایج پژوهش به مدیران و دست‌اندرکاران فوتبال کشور پیشنهاد می‌گردد با استفاده از مدل ارائه شده، برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری مناسب، ضمن کاستن از معضلات اخلاقی و رفتارهای انحرافی، فوتبال ایران را به سوی ایده‌آل‌های حرفه‌ای که همانا، دوری از مسائل حاشیه‌ای، فوتبال پاک و رشد و توسعه فنی است، هدایت نمایند.

واژه‌های کلیدی: مدل ساختاری، توسعه جو اخلاقی، فوتبال حرفه‌ای

مقدمه

امروزه ورزش و ابعاد گوناگون آن به عنوان مبحثی مهم در محافل مختلف مورد توجه است و به عنوان ابزاری کارآمد و پدیده‌ای منحصر به فرد در ایجاد جامعه‌ای پویا و شاداب و رفع بسیاری از بحران‌های اجتماعی، فرهنگی و حتی اقتصادی و سیاسی کاربردهای فراوان خود را نمایان ساخته است (Salimi et al., 2011).

یکی از کارکردهای اخلاق در ورزش پیدا کردن روشی است که هنگام تداخل منافع و علائق، افراد ورزشکار بتوانند آنچه را که به لحاظ اخلاقی درست است انجام دهند؛ یعنی بتوانند از بین یک یا چند گزینه، درست‌ترین نحوه برخورد را اعمال کنند (Josephson & PVWH, 2006)؛ بنابراین توجه به جو اخلاقی حاکم در میان ورزشکاران، یکی از عوامل مهم در کسب موفقیت حرفه‌ای است که می‌توان به آن اشاره کرد (ShabaniBahar et al., 2010).

اخلاق شاخه‌ای از علم فلسفه^۱ است که می‌کوشد تا روشن سازد که انسان چه باید و نبایدهایی را رعایت کند تا به خوشی و سعادت دست یابد و بدین وسیله هنر خوب زندگی کردن را به وی می‌آموزد (Soltanzadeh & Amrahi, 2014). بر این اساس اخلاقیات در حال حاضر مهم‌ترین و کاربردی‌ترین شاخه علم فلسفه است و به طور کلی اخلاقیات همان فلسفه معنوی است (Shahali et al., 2015).

برای تعیین مفهوم جو اخلاقی و مسائل مرتبط با آن در ابتدا به تعریف دو واژه جو و اخلاق پرداخته می‌شود. در یکی از تعاریف، جو را یک متغیر سیستمی می‌دانند که در تلاش است تا افراد، گروه‌ها و زیر سیستم‌های یک سازمان را به هم دیگر نزدیک‌تر کرده و یکپارچه سازد (Öz et al., 2014). اخلاق مجموعه‌ای از صفات انسان‌هاست که به صورت رفتاری که از خلقیات درونی انسان ناشی می‌شود بروز می‌یابد (Shahali et al., 2015). اخلاق از ساختارها و مناسبات، فرهنگ، دین، نظام‌های هنجاری و حقوقی، نظام خانواده، یادگیری اجتماعی، ایمان و تجارت و نگرش‌های مردمان تأثیر می‌پذیرد و همان‌گونه که می‌توان از اخلاق در سطح کلان نظامی-اجتماعی یا اخلاق در سطح فردی بحث نمود، اخلاق در سطح زیرنظام‌ها، سازمان‌ها و مشاغل مختلف نیز موضوعیت دارد (Soltanzadeh & Amrahi, 2014). بر این اساس در مجموع جو اخلاقی، چارچوبی برای ایجاد و تقویت هنجارهای قابل قبول، ارزش‌ها و عقاید است و با این دیدگاه که کارها چگونه باید انجام شود، مرتبط می‌شود (Elçi & Alpkın, 2009).

بسیاری از متفکران معاصر، معتقدند ورزش در رشد فردی و اجتماعی تأثیر داشته و ورزش هر جامعه، انعکاس‌دهنده فرهنگ آن جامعه است، با این تفاوت که ورزش ضمن تأثیرگذاری، می‌تواند مسائل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و حتی سیاسی را تحت الشعاع خود قرار دهد. در میان تمام موارد فوق، آنچه از همه بیشتر مورد بی توجهی واقع شده، بحث فرهنگی و اخلاق ورزش است؛ موضوعی که در جوامع مختلف و از جمله کشور عزیزمان ایران، کمتر به آن پرداخته شده است. شاید به جرأت بتوان گفت، در یک رویداد ورزشی خواه کوچک یا بزرگ، آنچه به آن زیبایی می‌بخشد، نمایش ارزش‌های اخلاقی است. احترام به قوانین، به حریفان، به داوران و تماشاگران، به همراه گذشت، بردباری، جوانمردی، عدم خشونت و تهاجم، به کار نبردن الفاظ زشت، استفاده نکردن از داروهای نیروزا (دوپینگ) و مسائلی از این دست از جمله مصادیق آن محسوب می‌شوند (NedaI & Alavi, 2009)؛ از این رو هر کدام از سازمان‌های ورزشی و ورزشکاران باید به وظایف اخلاقی خود آشنا بوده و آن را به تناسب در میادین ورزشی به کار برند؛ زیرا اگر محیط ورزشی دارای قوانین و منشور اخلاقی نباشد، ورزشکاران نیز نمی‌توانند به وظایف خود آشنا بوده، خود را در زمینه ورزش نسبت به مسائل اخلاقی مسئول بدانند (Mohammadi et al., 2016)؛ بنابراین ورزشکاران به همان اندازه که به فراگیری علوم و فنون ورزشی احتیاج دارند، همان مقدار نیز به معلم اخلاق نیاز دارند؛ زیرا هنر

قهرمانی برای کسب موفقیت و تداوم آن، نیازمند یک دوره کامل سازندگی فکری و جسمی است. اگر ورزش بتواند خود را با این خطوط تطبیق دهد، آنگاه می‌توان به ورزشکار القا کرد که در کنار ورزش، زندگی سالم همراه با اخلاق حسنه را بیابد (Sadeghi & Rahimi, 2022).

توسعه به فراگردی گفته می‌شود که در آن جامعه از وضع نامطلوبی متحول می‌شود. این فراگرد تمامی نهادهای جامعه را در بر می‌گیرد و ماهیت آن اساساً آن است که توان و ظرفیت بالقوه جامعه به صورت بالفعل درآید؛ به عبارت دیگر در فرایند توسعه، استعدادهای سازماندهی جامعه از هر جهت بارور و شکوفا می‌شود، چه از نظر اقتصادی و چه از نظر اجتماعی فرهنگی و سیاسی (Asadi, 2006).

در بین تمامی رشته‌های ورزشی که در سراسر دنیا دارای مسابقات منظم هستند، بی‌تردید ورزش فوتبال، پرطرفدارترین و پر مشارکت‌ترین فعالیت و رشته ورزشی به شمار می‌آید، تا آنجا که بسیاری از کشورهای پنج قاره جهان آن را در ردیف ورزش ملی خود محسوب کرده‌اند. لبریز بودن ورزشگاه‌ها از تماشاچیان در دیدارهای داخلی، ملی، قاره‌ای و جهانی و برخورداری رقابت‌ها از بینندگان چند صد میلیونی پخش تلویزیونی؛ فوتبال را به مردمی‌ترین ورزش جهان تبدیل کرده است؛ اما نکته قابل تأمل آن است که در این رشته عامه‌پسند، فقط اتکا به مسائل فنی نمی‌تواند برگ برنده باشد؛ موارد فرهنگی و تربیتی و آموزه‌های حرفه‌ای نیز باید سرلوحه کار قرار گیرد. این روزها فساد، این واژه مذموم و سرزنش‌آمیز با فوتبال ارتباط تنگاتنگی یافته، در فوتبال گسترده‌تر از آن است که در یک واژه یا یک موضوع خاص گنجانده شود و موضوعات مختلفی همچون فساد مالی، تبانی و پولشویی و ... را می‌توان از مهم‌ترین شاخص‌ها در فساد دانست. نکته تأسف‌برانگیز در این میان رشد تصاعدی این پدیده، با وجود رسوایی‌های متعدد است. پدیده‌ای که از بالاترین رأس هرم فوتبال یعنی فدراسیون بین‌المللی فوتبال (فیفا) گرفته تا فدراسیون‌های زیرمجموعه در کشورهای مختلف و لیگ‌های متنوع این رشته پر مخاطب را درگیر خود نموده است. جای تأسف آن است که به تبع جو حاکم بر فوتبال جهان و فساد موجود در آن، در فضای کنونی فوتبال ایران نیز وجود مسائلی همچون: تبانی، رشا و ارتشا، دوپینگ، شرط‌بندی‌های غیرمجاز، جعل و استفاده از سند مجعول، تصدیق‌نامه‌های خلاف واقع، فرار مالیاتی، مصرف الکل و روابط نامشروع، مصرف مواد مخدر، رواج خرافه‌گرایی از جمله سحر و جادو، تحصیل مال از طریق نامشروع، نقض آشکار قوانین و مقررات و قراردادهای غیرواقعی، به چشم می‌خورد. (Zamani Nukaabadi & Ayazi, 2022) در پژوهش خود با عنوان «بررسی و اولویت‌بندی انگیزه‌های حضور تماشاگران در مسابقات فوتبال» رفتار غیراخلاقی مربیان، عملکرد نامناسب مدیران باشگاه، عملکرد نامناسب لیدرها، رفتار پرخاشگرانه، قضاوت نادرست داور و شرایط بحران‌های سیاسی را از عوامل مؤثر بر رفتار خشونت‌آمیز به عنوان مهم‌ترین هیجان منفی تماشاگران عنوان کردند. در همین زمینه، (Kamali et al., 2021) در پژوهشی با عنوان طراحی الگوی تصمیم‌گیری اخلاقی داوران حرفه‌ای فوتبال ایران، شرایط علی با مؤلفه‌های (عوامل فردی، عوامل ایمنی، مقررات و ساختار، عوامل محیطی)؛ شرایط زمینه‌ای با مؤلفه‌های (دانش و تخصص، ارزش، امکانات و تجهیزات)؛ شرایط مداخله‌گر با مؤلفه‌های (عوامل اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، انسانی)؛ راهبردها با مؤلفه‌های (ایمنی و امنیت، توسعه امکانات و تجهیزات، سیاست‌گذاری و آموزش، توسعه فرهنگی) و پیامدها با مؤلفه‌های (فردی و شغلی) را به عنوان عوامل تأثیرگذار بر تصمیم‌گیری اخلاقی داوران حرفه‌ای ایران معرفی کردند. همچنین (Mohammadzadeh Afkhami et al., 2021) در مطالعه عوامل مؤثر بر بهبود اخلاق ورزشکاران فوتبال حرفه‌ای ایران به این نتایج دست یافتند که ۵ عامل فردی، ورزشی، زیستی، ذهنی و محیطی، سبب بهبود اخلاق ورزشکاران فوتبال حرفه‌ای ایران می‌گردد که در این بین عوامل محیطی با مؤلفه‌های (محیط ورزشی، محیط زندگی، شرایط

اقلیمی و طبقه اجتماعی) مهم‌ترین عوامل تشخیص داده شدند؛ بنابراین آنان با توجه نتایج به دست آمده چنین پیشنهاد کردند که با بررسی و نظارت محیط ورزشی ورزشکاران و تأکید بر ارزش‌های ورزشی و جامعه در این محیط، می‌توان برای ارتقای اخلاق ورزشکاران اقدام نمود. در این باره (Maleknia et al., 2021) در پژوهشی با عنوان «طراحی مدل اخلاق حرفه‌ای باشگاه‌های فوتبال لیگ برتر با رویکرد نظریه داده‌بنیاد» شرایط علی (ساختار، قانون، آموزش، الگوسازی، نهادینه کردن اخلاق و دخالت سیاست)؛ تعاملات (نبود شفافیت، نظارت ضعیف، رفتار مسئولان و تشویق و تنبیه) و پیامدها (پیامدهای توسعه‌ای، پیامدهای ارتقای اخلاقی و اجتماعی و پیامدهای خسارتی) را به عنوان عوامل و پیامدهای مؤثر شناسایی و چنین بیان کردند که حل مشکلات مرتبط با اخلاق حرفه‌ای باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال، نیازمند طی کردن فرایندهای تصمیم‌گیری طاقت‌فرسا و طولانی است. Honari & Mahmoudi, (2019) نیز در پژوهش خود با عنوان «تبیین الگوی کمی عوامل بروز فساد در صنعت فوتبال ایران» شرایط علی با مؤلفه‌های (گزینش نادرست مدیران، فقدان شایسته‌سالاری مدیران، ضعف مدیریتی و درآمدزایی مدیران)؛ شرایط زمینه‌ای با مؤلفه‌های (ضعف نهادهای قضایی و نظارتی فوتبال، سیاست‌زدگی فوتبال، بی‌انضباطی مالی، فقدان برنامه محوری در استعدادیابی)؛ شرایط مداخله‌گر (بی‌تعهدی رسانه‌ها، ضعف مجامع تصمیم‌گیری و قانون‌گذاری، کمبود قوانین، ضعف حقوقی محیط ورزش)؛ راهبردها (تشکیل صنفی و شایسته‌گزینی، آموزش و فرهنگ‌سازی، نظارت و پاسخ‌گویی)؛ پیامدها (توسعه اجتماعی و توسعه فنی) را به عنوان عوامل مؤثر بر بروز فساد در فوتبال ایران شناسایی کردند. همچنین (Mallaei & Salimi, 2019) در «تحلیل محتوای پوشش رسانه‌ای فساد در فوتبال ایران: مطالعه موردی: برنامه تلویزیونی نود»، ۴۰ آیتم تأیید شده را درباره موضوع پژوهش شناسایی کردند که در قالب هفت مقوله «رفتار غیر اخلاقی هواداران، ترویج خرافات، فساد در مدیریت، دلالتی، شرط‌بندی، تبانی و فساد مالی ناشی از حضور افراد غیر ورزشی» دسته‌بندی شدند. آنها همچنین نتیجه‌گیری کردند که به طور کلی رسانه‌ها و اصحاب رسانه یکی از ابزارهای کنترلی قوی در بحث کنترل فساد در حوزه‌های مختلف اجتماعی و به‌ویژه ورزش محسوب می‌شوند که با توجه به پر مخاطب بودن رادیو و تلویزیون نسبت به رسانه‌های چاپی و گاه برخلاف، صدا و سیما با ساخت و تهیه برنامه‌های انتقادی و تحلیلی بیشتر می‌تواند گام‌های مؤثری در پیشگیری از فساد و تخلف در ورزش و به‌ویژه رشته پرطرفدار و درآمدزای فوتبال بردارد. ذیل همین مضامین، (Chen et al., 2020) در پژوهشی با عنوان «قهرمانان اخلاقی، احساسات، چارچوب‌بندی و تصمیم‌گیری اخلاقی تیمی» چنین نتیجه‌گیری کردند که وجود نگرش مثبت نسبت به مسائل اخلاقی، بدون برخورداری از تصمیم‌گیری‌های اخلاقی، نمی‌تواند ضامن توسعه اخلاق باشد؛ بنابراین تصمیم‌گیری‌های اخلاقی سبب می‌گردد تا فعالیت‌های اجرایی و عملی در حوزه اخلاق شکل گیرد و تمام نگرش‌های موجود در مورد اخلاق را در میان افراد به عمل تبدیل نماید. ذیل همین زمینه در پژوهشی (Constandt et al., 2019) در تحلیلی طولی، اثربخشی قوانین اخلاقی در باشگاه‌های فوتبال را مورد کاوش قرار دادند که نتایج حاصل نشان داد که تیم‌های حرفه‌ای فوتبال باید قانون اخلاقی‌شان را با برنامه اخلاقی گسترده‌تری ادغام کنند و به ابتکارات حرفه‌ای‌سازی، مدیریت سهامداران، رهبری اخلاقی و حفاظت در مقابل رسوایی‌ها توجه داشته باشند. همچنین (Spruit et al., 2019) در زمینه هویت اخلاقی ورزش و رفتار بازیکنان، تحقیقی را با عنوان «رابطه بین هویت اخلاقی ورزش و رفتار اخلاقی بازیکنان جوان؛ متا‌آنالیز چندسطحی» اجرا کردند. نتایج نشان دادند که ارتباط قابل توجه کلی بین این دو متغیر ($r = 0/40$) وجود دارد که نشان می‌دهد، یک جو طرفدار اخلاقیات با کمترین میزان رفتارهای ضد اخلاقی و بیشترین رفتار مبتنی بر عرف در ارتباط است در حالی که یک جو طرفدار فضای ضد اخلاقی با بیشترین میزان رفتار غیر انسانی و کمترین میزان رفتار اجتماعی در ورزشکاران جوان در ارتباط است.

معضلات اخلاقی در فوتبال، با توجه به انعکاس اجتماعی آن از طریق رسانه‌ها و جراید، موج منفی عظیمی در کلیه جوامع، بخصوص جامعه ما ایجاد نموده است به طوری که در حال حاضر، خواست مردم و اکثر اهالی فوتبال، زدودن چهره فساد از فوتبال ایران است. حال با توجه به فساد مشخص و نیز زوال ملاک‌های اخلاقی در عرصه ورزش پرطرفدار فوتبال که گستره وسیعی از میلیون‌ها طرفدار و بیننده را هر هفته به خود جذب می‌کند و نیز آسیب‌های جدی و جبران‌ناپذیری که این عدم توجه به افول هنجارهای اخلاقی در این ورزش پر مخاطب در پی خواهد داشت، همچنین فقدان یک ساز و کار مدون و علمی در برخورد با این ناهنجاری‌ها، لزوم توجه به ارزش‌های رفتاری و اخلاقی در فوتبال ایران که نقش بی‌بدیلی در حرکت چرخه ورزش کشور دارد، بیش از پیش احساس می‌گردد؛ تا جایی که پژوهش حاضر سعی دارد با آزمون فرضیه‌های زیر و نیز با ارائه مدل ساختاری توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران در صدد رفع خلأ دانشی موجود برآید و تلاش نماید تا یکی از نیازهای مهم در راستای توسعه ورزش کشور (توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای) را اجرا کند.

۱. بین عوامل علی و توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران رابطه معناداری وجود دارد.
۲. بین شرایط مداخله‌گر و راهبردها رابطه معناداری وجود دارد.
۳. بین شرایط زمینه‌ای و راهبردها رابطه معناداری وجود دارد.
۴. بین توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران و راهبردها رابطه معناداری وجود دارد.
۵. بین راهبردها و پیامدها رابطه معناداری وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر، توصیفی و از نوع کاربردی است. جامعه آماری پژوهش متشکل از هفت گروه از اقشار مختلف مرتبط با پژوهش بود. با توجه به نامشخص بودن حجم جامعه، برای تعیین حجم نمونه از جدول کرجسی و مورگان استفاده شد که این حجم در سطح اطمینان ۹۵٪ برابر ۳۸۴ نفر است (Hafeznia, 2011). برای انتخاب نمونه آماری نیز از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده شد. این هفت گروه شامل کارمندان حوزه ورزش (۶۱ نفر)، مدرسان دانشگاه (۶۲ نفر)، داوران (۴۸ نفر)، مدیران عامل باشگاه‌ها (۳۸ نفر)، مربیان و سرمربیان (۶۲ نفر)، بازیکنان (۴۹ نفر) و هواداران (۶۴ نفر) بود که گردید که ویژگی‌های آنان در جدول (۱) ارائه شده است.

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه

شاخص	عنوان مسئولیت (سمت)										جنسیت		میزان تحصیلات				سن
	کارمند حوزه ورزش	مدرس دانشگاه	داور	مدیر عامل باشگاه	مربی و سرمربی	بازیکن	هوادار	مرد	زن	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری	۲۰الی ۳۰	۳۱الی ۴۰	۴۱الی ۵۰	۵۰ به بالاتر	
فراوانی	۶۱	۶۲	۴۸	۳۸	۶۲	۴۹	۶۴	۲۶۴	۱۲۰	۵۴	۱۹۲	۱۳۸	۸۹	۱۰۷	۱۰۵	۸۳	

در این پژوهش برای جمع‌آوری و گردآوری داده‌ها از روش‌های میدانی و کتابخانه‌ای و نیز پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. پرسشنامه تحقیق حاضر شامل ۶ بُعد و ۱۰۰ گویه در طول طیف ۵ امتیازی رتبه‌ای (ترتیبی) لیکرت با پنج گزینه کاملاً مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم و کاملاً موافقم که شامل ویژگی‌های جمعیت‌شناختی (گویه‌های ۱ تا ۴)، عوامل علی (گویه‌های ۵ تا ۲۳)، عوامل زمینه‌ای (گویه‌های ۲۴ تا ۵۳)، عوامل مداخله‌گر (گویه‌های ۵۴ تا ۶۵)، راهبردها (گویه‌های ۶۶ تا ۸۴) و پیامدها (گویه‌های ۸۵ تا ۱۰۰) بود. مبنای سؤالات پژوهش مدل کیفی داده‌بنیاد با رویکرد اشتراوس و کوربین است. گفتنی است برای سؤالات پرسشنامه در هر بخش، با ۱۴ نفر از استادان خبره مدیریت ورزشی تبادل نظر شده و روایی آن با آزمون روایی همگرایی آزمون pls سنجیده و تأیید شده است.

برای بررسی رابطه بین متغیرهای مدل، از مدل معادلات ساختاری (تحلیل مسیر) در محیط نرم‌افزار Amos24 استفاده شده است. بدین ترتیب برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و روابط بین متغیرها از طریق ضریب استاندارد و عدد معناداری بحث و نسبت به تأیید یا رد فرضیات تصمیم‌گیری گردید.

یافته‌های پژوهش

برای سنجش روایی از تحلیل عاملی تأییدی در محیط نرم‌افزار Amos24 استفاده شده است که در جدول (۲) نتایج آن قابل مشاهده است. از آنجا که بار عاملی همه گویه‌ها بالاتر از ۰,۳ بود، سؤالات از روایی لازم و کافی برخوردارند.

جدول ۲: نتیجه تحلیل عاملی تأییدی مؤلفه‌های پژوهش

مؤلفه	سؤال	معرف	بارعاملی	تأیید/رد
عوامل علی	بد اخلاقی‌های رفتاری	Q1	.351	تأیید
	جو اخلاقی بخش‌های مختلف	Q2	.850	تأیید
	بد اخلاقی‌های مالی	Q3	.823	تأیید
	شرایط و مباحث اقتصادی	Q4	.613	تأیید
شرایط مداخله‌گر	شرایط و دخالت‌های سیاسی	Q5	.512	تأیید
	شرایط فرهنگی - اجتماعی	Q6	.489	تأیید
	شرایط قضایی و انضباطی	Q7	.761	تأیید
	شرایط محیطی و دسترسی	Q8	.588	تأیید
راهبردها	شرایط نظارتی و بازرسی	Q9	.669	تأیید
	راهبردهای نظارتی و کنترلی	Q10	.810	تأیید
	راهبردهای حمایتی	Q11	.654	تأیید
	راهبردهای فرهنگی	Q12	.727	تأیید
	راهبردهای قانونی و انضباطی	Q13	.552	تأیید
عوامل زمینه‌ای	راهبردهای مدیریتی	Q14	.649	تأیید
	راهبردهای آموزشی	Q15	.553	تأیید
	راهبردهای امنیتی	Q16	.871	تأیید
	عوامل حوزه فرهنگی-اخلاقی	Q17	.411	تأیید
	عوامل حوزه تخصصی	Q18	.467	تأیید
	عوامل حوزه فدراسیونی	Q19	.622	تأیید

مؤلفه	سؤال	معرف	بارعاملی	تأیید/رد
پیامدها	عوامل حوزه زیر ساختی	Q20	.324	تأیید
	عوامل حوزه آموزشی	Q21	.357	تأیید
	عوامل حوزه قراردادی	Q22	.446	تأیید
	عوامل حوزه باشگاهی	Q23	.762	تأیید
	عوامل حوزه مدیریتی	Q24	.668	تأیید
	عوامل حوزه مالی	Q25	.643	تأیید
	تأثیرات بر توسعه اقتصادی	Q26	.778	تأیید
	تأثیرات بر افزایش هواداران	Q27	.829	تأیید
	تأثیرات روحی-روانی	Q28	.850	تأیید
	افزایش محبوبیت ورزش	Q29	.784	تأیید
	بروز مخالفت‌ها	Q30	.583	تأیید
	اثرات تحمیلی	Q31	.565	تأیید
	حفظ آرامش	Q32	.405	تأیید
	استفاده بهینه از منابع	Q33	.735	تأیید
	تأثیرات اجتماعی	Q34	.689	تأیید
	تأثیرات رفاهی-تفریحی	Q35	.596	تأیید
	شایسته‌سالاری	Q36	.733	تأیید
	تأثیرات فرهنگی- اخلاقی	Q37	.876	تأیید
توسعه فنی	Q38	.869	تأیید	
مقوله اصلی	توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران	Q39	.392	تأیید

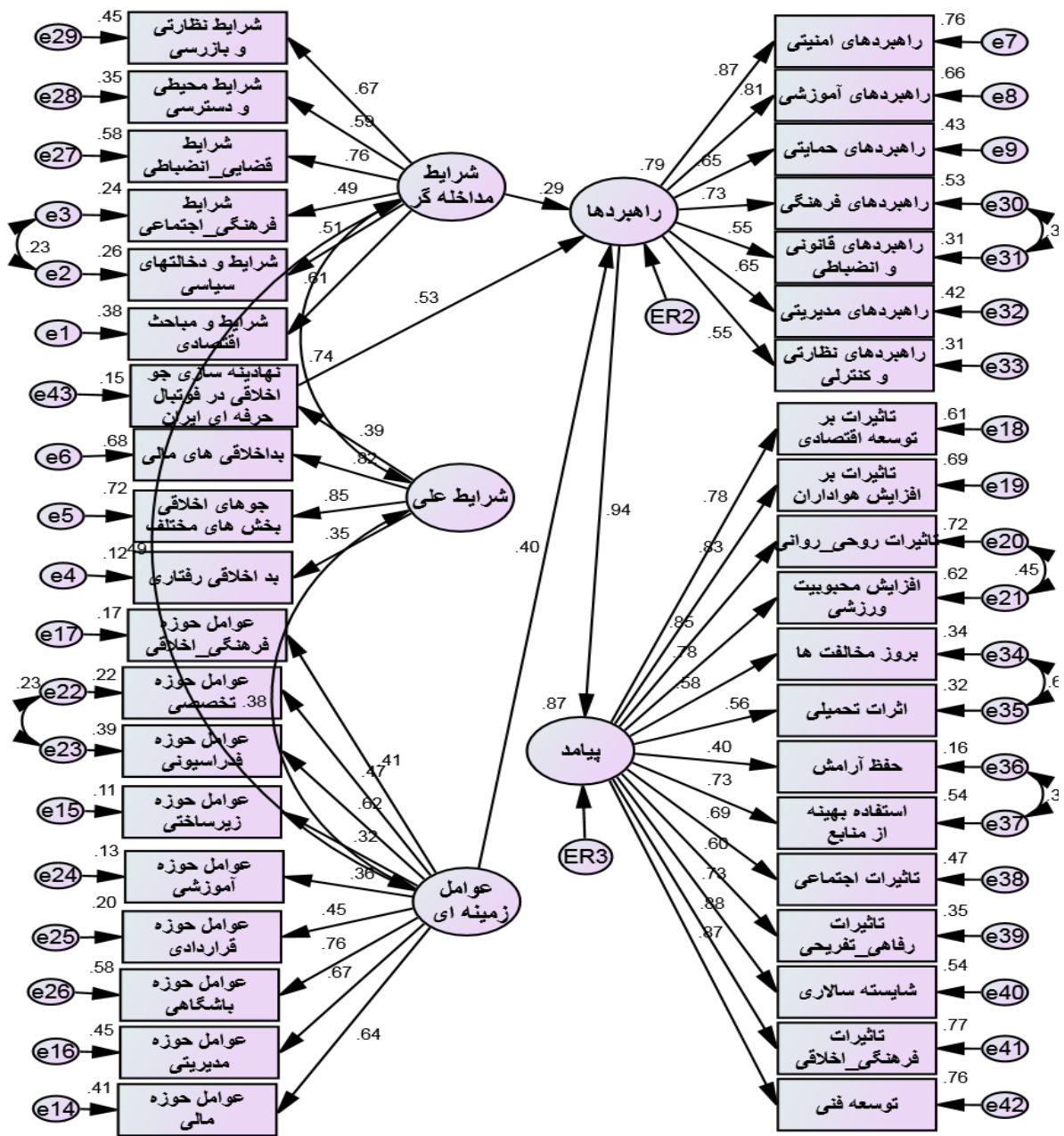
برای آزمون فرضیه‌ها از نرم افزار AMOS24 استفاده شد. شکل ۲ مدل نهایی پژوهش را با ضرایب استاندارد نشان می‌دهد.

همچنین برای بیان مقبولیت و برازش مدل از شاخص‌هایی طبق جدول ۳ استفاده شده است.

جدول ۳- شاخص‌های برازش مدل

نوع شاخص	معادل فارسی	میزان استاندارد	برازش مدل
CMIN/DF	نسبت کای اسکوئر	5	2.302
NFI	شاخص برازش هنجار شده بنتلر-بونت	0.90	0.914
RFI	شاخص برازش نسبی	0.90	0.925
IFI	شاخص برازش افزایشی	0.90	0.905
TLI	شاخص برازش توکر-لویس	0.90	0.922
CFI	شاخص برازش تطبیقی	0.90	0.903
GFI	شاخص نیکویی برازش	0.90	0.946
RMSEA	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد	0.8	0.078

شکل ۲- مدل تحلیل عاملی مرتبه دوم و نهایی طراحی شده با نرم افزار

بر اساس جدول ۳ نسبت کای اسکوتر به درجه آزادی مدل برابر ۲/۳۰۲ و مناسب است. شاخص‌های برازش تطبیقی بالاتر از ۹۰ درصد و مناسبند. شاخص RMSEA پایین‌تر از ۸ درصد (۰/۰۷۸) و مناسب است؛ بنابراین در کل مدل از برازش خوب و مناسبی برخوردار است. جدول ۳ ضرایب رگرسیون را نشان می‌دهد. با توجه به جدول ۴ از آنجا که میزان سطح معناداری در همه مفروضات پایین‌تر از ۰,۰۱ ($P = 0,000 < 0,01$) است؛ بنابراین مفروضات صفر تحقیق رد می‌شود و تأثیر متغیرهای استخراج شده بر توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران مورد تأیید قرار می‌گیرد؛ یعنی با داده‌های جمع‌آوری شده از نمونه آماری این پژوهش و با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت: شرایط علی ۱۵/۴ درصد از واریانس توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای، شرایط مداخله‌گر ۸/۴

درصد از واریانس راهبردها، عوامل زمینه‌ای ۱۶/۱ درصد از واریانس راهبردها، توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ۲۷/۸ درصد از راهبردها و راهبردها ۸۷/۴ درصد از واریانس پیامدها را تبیین و پیش‌بینی می‌نمود.

جدول ۴- ضرایب تأثیر مدل نهایی

ضریب تعیین	ضریب استاندارد	سطح معناداری	نسبت بحرانی	خطای استاندارد	تخمین غیراستاندارد		
.154	.392	***	3.723	.123	.458	شرایط علی	<---
توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای							
.084	.289	***	6.790	.113	.765	شرایط مداخله‌گر	<---
.161	.401	***	12.145	.061	.744	عوامل زمینه‌ای	<---
.278	.527	***	15.512	.060	.926	توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای	<---
.874	.935	***	18.437	.029	.543	راهبردها	<---
						پیامد	

بحث و نتیجه‌گیری

با استناد به نظرات کارشناسان، شعارها، فحاشی‌ها و تخریب‌ها، اعتراضات به داور، زد و بند و رانت، تبانی و جابه‌جایی نتایج، برخوردهای احساسی، فشارها و ایجاد بار روانی، پرخاشگری‌ها و درگیری‌ها و عدم رعایت بازی جوانمردانه از جمله عوامل علی‌اند که می‌توانند جو اخلاقی در فوتبال ایران را تحت تأثیر خود قرار دهند؛ از این رو، یافته‌های پژوهش حاضر با بخشی از یافته‌های (Najaf Zadeh, 2018) همخوان است؛ زیرا هر دو پژوهش فشارهای وارد را یکی از عوامل بروز رفتارهای در عدم راست‌کرداری عنوان کرده‌اند. در زمینه مؤلفه‌های رانت و تبانی، پژوهش حاضر با پژوهش (Mahmoudi et al., 2018) نیز همسو و همخوان است. همچنین (Sheykhi & Sharifiyan, 2017) در پژوهش خود عصبانیت و خرابکاری را مؤلفه‌هایی دانسته‌اند که با کیفیت خدمات در استادیوم‌های ورزشی ارتباط دارد و با مؤلفه پرخاشگری شناسایی شده در این پژوهش همسو و همخوان است. همسو با همین موضوع، (Brewer et al., 2007) و (Masters, 2015)، منفعت‌طلبی مالی و تبانی را از انگیزه‌های مهم افراد برای فساد در فوتبال عنوان کرده‌اند که با نتایج پژوهش حاضر همسو و همخوان است.

جو اخلاقی بازیکنان، مربیان و مدیران باشگاه‌ها مؤلفه‌های دیگری از شرایط علی‌اند که بر توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران، شرایط زمینه‌ای و شرایط مداخله‌گر در پژوهش، تأثیرگذارند. این مؤلفه منطبق بر نتایج پژوهش‌های (Poorfarahmand et al., 2019)، (Mahmoudi et al., 2018) و (Shajie et al., 2014) است؛ زیرا (Poorfarahmand et al., 2019)، چنین بیان می‌کنند که سالانه مبالغ هنگفتی از بودجه‌هایی که با هدف توسعه ورزش حرفه‌ای در کشور تصویب شده است، به دلیل رفتارهای انحرافی بازیکنان، مربیان، مدیران و تماشاگران ورزشی تلف می‌گردد و اینگونه پیشنهاد می‌دهند که مدیران و مربیان ورزشی باید با هدف پیشگیری از هدررفت منابع مادی و غیرمادی در نتیجه رفتارهای انحرافی بازیکنان، با شناخت صحیح حالات و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی هریک از بازیکنان باشگاه و تیم خود، نسبت به تعدیل و اصلاح عکس‌العمل‌های فردی و سازمانی خود در مواجهه با آنها اهتمام ورزیده تا بتوانند در کیفیت بخشی عملکرد افراد و تیم خود موفق باشند. (Mahmoudi et al., 2018).

گویه های فقر مالی بازیکنان، عدم تعصب بازیکنان به باشگاه و ارتباط بازیکنان با باندهای قدرت را از عوامل زمینه‌ای بروز فساد در صنعت فوتبال ایران قلمداد می‌کنند.

جو اخلاقی رسانه‌ها یکی دیگر از عوامل علی شناسایی شده در پژوهش است که می‌تواند بر توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران مؤثر باشد. رسانه‌ها یکی از ابزارهای اساسی و مهمند که می‌توانند در کنترل یا اشاعه فساد و بداخلاقی، ایفای نقش نمایند. رسانه‌ها می‌توانند با زیر پا گذاشتن اخلاق رسانه‌ای، بازتاب رفتارهای غیراخلاقی ورزشکاران و مربیان و هواداران، سوگیری در انتشار اخبار و نیز نشر اخبار زرد، در ترویج بداخلاقی در فوتبال ایفای نقش نمایند. در این ارتباط (Zare et al., 2016)، در پژوهش خود به این نکته اشاره می‌کنند که رسانه جمعی با ارتقای شفافیت فعالیت، در کاهش فساد نقش بسیار مؤثری ایفا می‌کند؛ زیرا افزایش شفافیت رویه‌ها، سبب افزایش مشارکت شهروندان و اطمینان از حقوقشان در نحوه اداره سازمان‌های ورزشی می‌گردد. در همین زمینه (Qasemi, 2015) نیز ثابت کرد که شبکه‌های تلویزیونی کشور در اخلاق‌مداری در فوتبال نقش دارند که با نتایج پژوهش حاضر در بخش‌هایی همسو و همخوان است.

جو اخلاقی بازیکن‌یاب (دلال‌ها)، یکی دیگر از عوامل علی قابل بحث است که می‌تواند بر توسعه جو اخلاقی تأثیرگذار باشد. ذیل همین موضوع، در پژوهشی (Mahmoudi et al., 2018) انگیزه مالی را یکی از عوامل زمینه‌ساز بروز فساد در صنعت فوتبال قلمداد می‌کنند و بیان می‌دارند واسطه‌گری غیر مجاز در نقل و انتقال بازیکنان و مربیان یکی از این عوامل است.

در پژوهش پیش رو، عوامل زمینه‌ای بیان می‌دارند که ارتباط عوامل حوزه تخصصی، فدراسیونی، زیرساختی، آموزشی، قراردادی، باشگاهی، فرهنگی-اخلاقی، مدیریتی و مالی بر راهبردها تأثیر می‌گذارند. در زمینه عوامل حوزه تخصصی می‌توان به مؤلفه مشکلات حوزه تخصصی ورزش اعم از نبود آدم‌های متخصص، تخصصی نشدن ورزش و حضور افراد با تخصص غیر فوتبالی اشاره داشت. فقدان نیروهای متخصص، از علل مطلوب نبودن جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران است که ممانعت از حضور این افراد و ایجاد انگیزه برای اهالی فن و پیشکسوتان برای حضور در عرصه فوتبال و نیز توجه ویژه و به‌موقع دستگاه‌های نظارتی، بر روند جذب و به‌کارگیری متخصصان امر، می‌تواند از راه حل‌های آن تلقی گردد. مؤلفه‌ای که در پژوهش‌های (Mahmoudi et al., 2018) با عناوین فقدان مالکان آشنا و متخصص به ورزش و نبود مجمع با هوش و متخصص؛ در پژوهش (Shafiee & Afrouzeh, 2018) با عنوان وجود افراد غیر متخصص در مدیریت باشگاه‌ها و لیدرهای غیر متخصص و آموزش ندیده و در پژوهش (Soltanhoseini et al., 2017) با عنوان عدم استفاده از متخصصان و استادان مدیریت ورزشی نیز دیده می‌شود که با نتایج پژوهش حاضر همخوان است.

یکی دیگر از عوامل زمینه‌ای که توانایی تأثیر بر راهبردها در توسعه جو اخلاقی دارد، نداشتن تیم‌های پایه، از بین رفتن تیم‌های ریشه‌دار و نبود بازیکن‌سازی است. ذیل همین موضوع (Deldar et al., 2017) در رتبه‌بندی موانع مدیریتی خصوصی‌سازی فوتبال ایران، توجه ضعیف به تیم‌های پایه و ضعف نظام استعدادیابی در بیشتر باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال کشور را، یکی از مؤلفه‌های پژوهش خود شناسایی کرده‌اند که با پژوهش حاضر همخوانی دارد.

از دیگر عوامل زمینه‌ای مؤثر در توسعه جو اخلاقی، گران بودن بلیط‌ها و مشکلات در نوع بلیط‌فروشی، اشتباهات داوری، تعطیلی برنامه‌هایی نظیر نود، افتادن فوتبال به دست دلال‌ها و محیط تمام امنیتی ورزشگاه‌هاست. مواردی همچون گران بودن بلیط و مشکلات در نوع بلیط‌فروشی، می‌تواند موجب بروز مشکلات عدیده‌ای برای باشگاه‌ها از نظر درآمدزایی گردد و توانایی آن را دارد که با ایجاد فضای اعتراضی برای هواداران، جو اخلاقی را نیز متأثر از خود

سازد. مرتبط با همین موضوع (Deldar et al., 2017) در پژوهش خود به ضعف ساختار بلیطفروشی در سازمان لیگ و باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال کشور اشاره دارند. اشتباهات داوری دیگر عاملی است که توانایی تأثیر بر مشکلات حوزه‌های جانبی فوتبال را دارد. ضعف معاونت فرهنگی باشگاه‌ها و فدراسیون، مشکلات اساسنامه فدراسیون و هیأت‌های تابعه، بی برنامه بودن فدراسیون و توان محدود فدراسیون فوتبال و سازمان لیگ از دیگر عوامل زمینه‌ای شناسایی شده در پژوهش است که توانایی تأثیر بر راهبردها را داراست. در همین زمینه، (Sajjadi, 2002) عامل ناکامی تیم ملی جوانان در مسابقات قهرمانی آسیا را عدم برنامه‌ریزی صحیح، عدم ثبات مدیریت، عدم سازماندهی مناسب و به طور کلی ضعف ساختاری در فدراسیون فوتبال بیان کرده است که با پژوهش حاضر همسو و همخوان است. همچنین محدودیت و نبود امکانات، کم بودن جنبه‌های تفریحی، مشکلات ساختاری ورزشگاه‌ها، نبود امکانات رفاهی و فراهم نبودن بستر حضور خانواده‌ها در ورزشگاه‌ها، از دیگر مؤلفه‌های شناسایی شده در حوزه عوامل زمینه‌ای پژوهش است. در پژوهشی (Najaf Zadeh, 2018)، پایین بودن امکانات و تجهیزات باشگاه‌های فوتبال را یکی از عوامل فشارهای وارد بر مدیران باشگاه‌های کشور در عدم کرداری قلمداد می‌کند. در پژوهشی دیگر (Soltanhoseini et al., 2017)، عدم ایجاد زیرساخت‌های مناسب را یکی از سه مانع اصلی عدم خصوصی‌سازی صنعت ورزش فوتبال در ایران بر می‌شمارند. همچنین (Deldar et al., 2017) نیز در پژوهش خود به کیفیت پایین امکانات رفاهی و تأسیسات فیزیکی ورزشگاه‌های محل برگزاری مسابقات فوتبال اشاره دارند. در نتیجه این بخش از یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش‌های مورد اشاره همسو و همخوان است.

عدم آموزش استانداردهای اخلاقی و ضعف نهادهای آموزشی، یکی دیگر از عوامل زمینه‌ای مؤثر بر راهبردهای توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران است. مسأله‌ای که در پژوهش‌های (Mahmoudi et al., 2018) با عنوان فقدان آموزش و آگاهی و در پژوهش (Shafiee & Afrouzeh, 2018) با عنوان نظام آموزشی غیراثربخش از آن یاد شده است که از این جهت با پژوهش حاضر همخوان است.

عوامل حوزه قراردادی با گویه‌های مشکلات قانونی و اخلاقی قراردادهای و مشکلات وصول قراردادهای، یکی دیگر از عوامل زمینه‌ای شناسایی شده در پژوهش است. در پژوهش (Ghobadi yeganeh et al., 2018)، عدم شفافیت در قراردادهای باشگاه، وجود ترفندهای فرار از مالیات، نبود قوانین حمایتی و اجرایی در زمینه این قراردادهای و ضعف در تدوین و اجرای قوانین انضباطی و مدنی از عواملی بودند که به گسترش مشکلات حرفه‌ای‌گرایی در لیگ برتر فوتبال ایران دامن زده‌اند.

عوامل حوزه باشگاهی با مقوله‌های فرعی مشکلات معاونت فرهنگی باشگاه‌ها و مشکلات مدیریتی باشگاه‌ها نظیر مدیریت دولتی در باشگاه‌ها و انتصابات دولتی نیز از دیگر عوامل زمینه‌ای شناسایی شده در پژوهش است. (Honari & Mahmoudi, 2019) در پژوهش خود با عنوان تبیین الگوی کمی عوامل بروز فساد در صنعت فوتبال ایران، به استفاده نامحدود و کنترل نشده از منابع دولتی، دولتی بودن فوتبال و حضور مدیران فاقد صلاحیت و فقدان دغدغه مدیران دولتی در هزینه‌کرد، اشاره و آن را یکی از علل بروز فساد در فوتبال ایران می‌دانند. مرتبط با همین موضوع، (Shafiee & Afrouzeh, 2018)، به سوء استفاده از منابع دولتی و تأمین عمده منابع مالی باشگاه‌ها از دولت اشاره دارند که با نتایج پژوهش حاضر همسو و همخوان است.

عوامل حوزه مدیریتی در ۳ بُعد عدم آشنایی‌ها و عدم شناخت‌ها، مشکلات حوزه انتخابی مدیران و مشکلات حوزه رفتاری مدیران، یکی دیگر از عوامل زمینه‌ای است که در پژوهش پیش رو به آن پرداخته شده است. نکته‌ای که در پژوهش‌های (Mahmoudi et al., 2018) با عنوان عدم شناخت و در پژوهش (Deldar et al., 2017)، با

عنوان آشنایی ضعیف مدیران فوتبالی با مفاهیم اقتصادی خصوصی‌سازی از آن یاد شده است. در همین زمینه (Ghobadi yeganeh et al., 2018)، در پژوهش خود چنین نتیجه‌گیری کردند که عدم حضور مدیران اهل فن، مجرب و کاردان در باشگاه و نیز فقدان چشم‌انداز روشن و برنامه‌های راهبردی به عنوان مشکلات مدیریتی و رهبری، سبب شده تا باشگاه‌ها با چالش‌های بزرگی در آینده مواجه شوند.

عوامل حوزه مالی با دو مؤلفه مشکلات مالی و مالیاتی و نیز ورود پول و منابع غیر واقعی به فوتبال، یکی دیگر از عوامل زمینه‌ای است که بر راهبردهای توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران تأثیرگذار است و منجر به مثبت یا منفی شدن پیامدهای آن می‌گردد. ذیل همین موضوع (Najaf Zadeh, 2018)، به مؤلفه مشکلات مالی موجود در باشگاه‌ها، (Mahmoudi et al., 2018)، به مؤلفه فقدان نظام مالیاتی کارآمد و (Deldar et al., 2017)، به مؤلفه‌های وجود سیستم‌های مالی نامناسب در باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال کشور، مناسب نبودن قوانین مالیاتی برای سرمایه‌گذاری در باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال کشور و عدم شفاف‌سازی اطلاعات مالی و اقتصادی باشگاه‌ها و سازمان لیگ اشاره دارند که با پژوهش حاضر همسو و همخوان است.

در پژوهش حاضر مباحث اقتصادی، دخالت‌های سیاسی، شرایط فرهنگی-اجتماعی، شرایط قضایی و انضباطی، شرایط محیطی و دسترسی و شرایط نظارتی و کنترلی از جمله عوامل مداخله‌گری‌اند که توانایی اثرگذاری بر راهبردها و تبع آن تأثیر بر توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای را دارند. در همین راستا (Shafiee & Afrouzeh, 2018)، مسائل اقتصادی با مؤلفه‌های عدم ثبات اقتصادی و رشد بی رویه تورم در کشور، تحریم‌های اقتصادی وارد شده بر کشور و وجود باندهای اقتصادی در کشور را از عوامل کلان مؤثر در بروز فساد در فوتبال ایران قلمداد می‌کنند. همچنین (Mahmoudi et al., 2018)، در کاوش عوامل زمینه‌ای و مداخله‌گر بروز فساد در صنعت فوتبال ایران، به مؤلفه نارسایی اقتصادی با ابعاد ابهامات مالی و عدم حسابرسی صورت‌های مالی، فقدان سیستم اسپانسرشیپ، فقدان منابع درآمدی پایدار و قیمت بالای بازیکنان بی کیفیت اشاره دارند. درباره مؤلفه دخالت‌های سیاسی (Shafiee & Afrouzeh, 2018)، به مؤلفه‌های نفوذ سیاسیون در ورزش، وجود ارتباطات سیاسی غیرمتعارف و انحراف و تخطی از هنجارهای رسمی و مدون اشاره دارند و (Mahmoudi et al., 2018) در پژوهش خود با عنوان «بهره‌برداری سیاسی از ورزش» از آن نام برده‌اند. در زمینه مؤلفه شرایط فرهنگی-اجتماعی، (Najaf Zadeh, 2018) در پژوهش خود فشارهای فرهنگی را یکی از شش مؤلفه فشار در مسیر راست‌کرداری مدیران باشگاه‌های فوتبال در نظر گرفته است. در مورد فاکتور شرایط قضایی و انضباطی (Mahmoudi et al., 2018)، تساهل و تسامح و سلیقه‌ای بودن احکام انضباطی را از جمله عوامل زمینه‌ساز بروز فساد در فوتبال ایران بیان کرده است. در زمینه مؤلفه شرایط نظارتی و کنترلی، (Najaf Zadeh, 2018)، در پژوهش خود به فقدان نظارت سازمان‌ها و نهادهای دولتی در عرصه فوتبال اشاره دارد و چنین نتیجه‌گیری می‌کند که بهبود نظارت سازمان‌های متولی فوتبال بر باشگاه‌ها و همچنین، مدیریت منابع از جمله منابع مالی توسط باشگاه‌های فوتبال، می‌تواند به کاهش فشارها در راست‌کرداری مدیران باشگاه‌های فوتبال کشور منجر شود. در همین راستا، (Soltanhoseini et al., 2017) نیز با مؤلفه فقدان سیستم نظارتی قوی برای کنترل امور مربوط به خصوصی‌سازی به همین موضوع اشاره دارند که در تمام موارد ذکر شده مؤلفه‌های شناسایی شده در پژوهش با مؤلفه‌های شناسایی شده در پژوهش‌های مورد اشاره همخوان است.

راهبردها عواملی‌اند که از عوامل زمینه‌ای و شرایط مداخله‌گر تأثیر پذیرفته و منتج به شکل‌گیری پیامدها می‌شوند. در پژوهش حاضر راهبردهای امنیتی، آموزشی، حمایتی، فرهنگی، قانونی و انضباطی، مدیریتی و نظارتی و کنترلی به عنوان راهبردهای توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای شناسایی شده‌اند.

پرهیز از ایجاد محیط صد درصد امنیتی، تلطیف محیط ورزشگاه‌ها، واگذاری امنیت بیرون ورزشگاه به یگان‌های ویژه و امنیت داخل ورزشگاه به نیروهای خود باشگاه می‌تواند از راهبردهای امنیتی مؤثر بر توسعه جو اخلاقی در فوتبال ایران باشد. در همین باره (Khatibzadeh et al., 2014) با توجه به نارضایتی اکثر تماشاگران از برخورد نیروهای امنیتی در استادیوم آزادی، چنین نتیجه‌گیری کردند که برخورد مناسب و محترمانه نیروهای امنیتی می‌تواند نقش مهمی در ارائه خدمات با کیفیت به تماشاگران داشته باشد و موجبات رضایتمندی آنها را برای حضور مجدد فراهم کند که با نتایج پژوهش حاضر همسوست.

اگر آموزش به عنوان رکن اصلی تغییر رفتار، با چهار دستور توجه و توسعه آموزش، ایجاد گرایش اخلاق حرفه‌ای در فوتبال، الزام اهالی فوتبال به شرکت در دوره‌های اخلاق حرفه‌ای و توجیه اخلاقی مدیران، مربیان و بازیکنان در دستور کار متولیان امر قرار گیرد، می‌توان در رسیدن به جو اخلاقی مطلوب، قدم‌های مثبتی برداشت. در این ارتباط (Khatibi et al., 2019)، در پژوهشی آموزش را یکی از عوامل مؤثر در برقراری جو مطلوب در ورزشگاه‌های فوتبال کشور قلمداد می‌کنند و چنین بیان می‌دارند، آموزش و توسعه رفتار حرفه‌ای در میان بازیکنان و مربیان، نسبت به یکدیگر، نسبت به داور و همچنین نسبت به تماشاگران می‌تواند تا حدودی در شکل‌گیری جوی مطلوب مؤثر باشد که به نظر می‌رسد همسو و همخوان با نتایج پژوهش حاضر باشد.

باشگاه‌های ورزشی به دلایل مختلف، نیاز مبرمی به حمایت دولت دارند؛ اما آنچه اهمیت دارد این است که رابطه دولت و باشگاه باید به طور روشن و صریح تعریف و تبیین شود (Barros, 2006). در پژوهش Ghobadi yeganeh (et al., 2018)، با عنوان «بررسی مشکلات حرفه‌ای‌گرایی در لیگ برتر فوتبال ایران» یکی از مشکلات این حوزه، مشکلات حمایتی و سیاسی و تسهیلاتی و تجهیزاتی شناسایی شد. در همین راستا (Najaf Zadeh, 2018) نیز در پژوهش خود به فقدان جو حمایتی در فوتبال کشور اشاره دارد که با یافته‌های پژوهش حاضر همسو و همخوان است. استراتژی‌های قانونی و انضباطی با مؤلفه‌های وضع قوانین روشن و سخت درباره موازین اخلاقی، پایبندی به قوانین و مقررات، اجرای یکسان و عادلانه قوانین، وضع دستورالعمل و آیین‌نامه‌های مشخص، وضع جرائم سنگین، برخورد‌های انضباطی و انجام کارهای بازدارنده را یکی از راهبردهای مؤثر در توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران می‌داند. در تفسیر این یافته می‌توان به پژوهش (Shafiee & Afrouzeh, 2018) اشاره کرد که ضعف کیفی قوانین و مقررات به عنوان یکی از مؤلفه‌های مؤثر در بروز فساد در فوتبال ایران در نظر گرفته شده است که با پژوهش‌های (Vargas-Mendoza et al., 2018) و (Henne, 2015) همسوست.

پژوهش حاضر استراتژی‌های مدیریتی با زیرمؤلفه‌های مدیریت در انتخاب‌ها، اعمال شفافیت، مدیریت هواداران، مدیریت زیرساخت‌ها، برنامه‌ریزی، جلوگیری از دخالت‌ها و توجه به خصوصی‌سازی را به عنوان راهبردهای مدیریتی توسعه جو اخلاقی در فوتبال کشور به متولیان امر ارائه می‌نماید. در همین زمینه (Soltanhoseini et al., 2017)، اولین شرط اساسی خصوصی‌سازی صنعت ورزش فوتبال در ایران را استفاده از نیروی مدیریتی تحصیلکرده و باتجربه قلمداد می‌کنند. همچنین (darvishi et al., 2018) در پژوهش خود در بُعد مسائل فنی، به کارگیری افراد لایق و متخصص در کادر مدیریتی و فنی و باشگاه و نیز استفاده از مربیان مطرح دنیا با دانش علمی و تخصصی بالا در رأس هدایت تیم‌ها را پیشنهاد می‌نمایند که با پژوهش حاضر همخوان و همسو است.

شفاف‌سازی مالی و اعمال شفافیت در قراردادها یکی دیگر از مؤلفه‌های شناسایی شده پژوهش در بُعد راهبردهای مدیریتی است. (Ghobadi yeganeh et al., 2018) در پژوهش خود چنین پیشنهاد می‌کنند که باید اطلاعات، اسناد و آمار و ارقام در هر باشگاه کاملاً شفاف باشد و عدم شفافیت را یکی از مشکلات حرفه‌ای‌گرایی در لیگ برتر

فوتبال ایران می‌داند. همچنین (Ameri Siahoe et al., 2017) از شفاف‌سازی اطلاعات باشگاه به عنوان یکی از مؤلفه‌های پژوهش خود نام برده‌اند که با یافته‌های پژوهش حاضر همخوان است.

یکی دیگر از راهبردهای شناسایی شده در توسعه جو اخلاقی، درست کردن و توسعه زیرساخت‌های نرم افزاری و سخت افزاری موجود است که از نقشی حیاتی و ممتاز در فرآیند فوتبال حرفه‌ای و توسعه آن برخوردارند. (Qorbani Mourineh & Khodadad Kashi, 2019) در پژوهش خود چنین بیان می‌کنند که با توجه به اهمیت موضوع زیرساخت‌های یک تیم از جمله ورزشگاه اختصاصی می‌توان گفت با برآورده نمودن آن می‌توان به طور مستقیم و غیر مستقیم سایر عوامل دخیل در موفقیت تیم‌ها را تحت تأثیر قرار داد. همچنین (soltani & Kargar, 2019) در پژوهش خود زیرساخت‌ها را یکی از عواملی قلمداد می‌کنند که بیشترین تأثیر را بر درآمدزایی باشگاه‌ها دارند.

جلوگیری از دخالت سیاست و نیز جلوگیری از دخالت دولت در ورزش در قالب راهبرد جلوگیری از دخالت‌ها، یکی دیگر از راهبردهای مدیریتی توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران است که در پژوهش پیشرو به آن اشاره شده است. در همین راستا (Hosseini et al., 2017) در پژوهش خود در بررسی وضعیت موجود و مطلوب لیگ برتر فوتبال ایران بر اساس معیارهای حرفه‌ای AFC چنین بیان می‌کنند که عدم دخالت دولت در برنامه سازمان لیگ برتر و نیز استفاده از ساختار مدیریت مناسب برای کنترل مسابقات لیگ می‌تواند به پیشرفت فوتبال ایران و تطابق آن با معیارهای حرفه‌ای کمک نماید.

راهبردهای نظارتی و کنترلی با مؤلفه‌های نظارت و ارزیابی مستمر بر حسن اجرای قوانین، نظارت دقیق روی قراردادهای، داشتن نهاد نظارتی، کنترل جو ورزشگاه و نصب و ایجاد عوامل کنترلی، دیگر راهبرد ارائه شده در پژوهش حاضر برای نیل به جو اخلاقی مطلوب در فوتبال حرفه‌ای ایران است. (Zare et al., 2016)، در پژوهش خود بیان نمودند که وجود مکانیسم‌های کنترل و نظارتی مناسب در درون باشگاه‌ها یکی از عوامل مؤثر در کنترل فساد در ورزش فوتبال است که با نتایج پژوهش حاضر همسو و همخوان است.

با اجرای راهبردهای برآمده از پژوهش حاضر، پیامدهای مثبت و منفی ویژه‌ای در حوزه توسعه جو اخلاقی فوتبال حرفه‌ای ایران به بار خواهد نشست. هرچند بروز مخالفت‌ها با توسعه جو اخلاقی در حوزه‌های مخالفت رسانه‌های زرد، واسطه‌ها و دلالان، مدیران منفعت‌طلب، مربیان و ورزشکاران ضعیف، مخالفت‌ها در اثر سوگیری‌ها و عدم آگاهی‌ها، فشار و مخالفت‌های لابی‌های قدرت و مخالفت کسانی که از فساد در فوتبال بهره می‌برند و نیز اثرات تحمیلی برقراری جو اخلاقی نظیر بار هزینه‌ای، بار مالی، بار امکاناتی، بار تأمین نیروی انسانی و بار مسئولیتی از پیامدهای منفی‌ای است که می‌تواند به صورت مقطعی در مسیر توسعه جو اخلاقی اخلاقی ایجاد کند؛ اما تأثیرات آن بر توسعه اقتصادی از قبیل افزایش درآمدزایی و بازاریابی باشگاه‌ها؛ تأثیرات بر افزایش هواداران؛ افزایش محبوبیت ورزش در قالب افزایش علاقه‌مندی به فوتبال، تلطیف نگاه جامعه به ورزش و قضاوت واقع‌گرایانه‌تر در مورد ورزش؛ حفظ آرامش و تمرکز مربیان و کادر تیم‌ها؛ احساس امنیت و آرامش در ورزشگاه‌ها؛ استفاده بهینه از منابع انسانی و اماکن و تجهیزات ورزشی؛ تأثیرات اجتماعی از قبیل القای حس اعتماد به طرفداران و کمک به خانواده‌ها در تربیت فرزندان؛ تأثیرات رفاهی-تفریحی نظیر ایجاد نشاط و سرگرمی، افزایش لذت از فوتبال، ایجاد بستر تفریح مناسب؛ شایسته‌سالاری، احقاق حق شایستگان، حذف افراد نالایق، بازگشت افراد لایق به عرصه فوتبال کشور و بهره بردن فوتبال از فن و اخلاق آنان؛ تأثیرات فرهنگی-اخلاقی مانند کوتاه شدن دست افراد بی‌اخلاق و اخلاقی شدن فوتبال، خروج از وضعیت اسفناک فعلی و رسیدن به فرهنگ کهن کشور؛ رشد و توسعه فنی، دوری از مسائل حاشیه‌ای،

فوتبال پاک، لیگ‌های پویا و بهتر و رقم خوردن نتایج داخل زمین؛ تأثیرات روحی-روانی از قبیل ایجاد هویت، تخلیه هیجان و تخلیه روانی مناسب از پیامدهای مثبتی است که می‌شود برای توسعه‌سازی جو اخلاقی برشمرد؛ بنابراین استفاده از مدل ارائه شده در پژوهش حاضر به مدیران فدراسیون فوتبال، سازمان لیگ فوتبال کشور، باشگاه‌های لیگ برتر و لیگ آزادگان، مربیان و سایر دست‌اندرکاران ورزش پر طرفدار فوتبال کمک می‌کند تا با برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری مناسب، ضمن کاستن از معضلات اخلاقی و رفتارهای انحرافی، در مسیر توسعه‌سازی جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران قدم بردارند و فوتبال ایران را به سوی ایده‌آل‌های اخلاقی و حرفه‌ای رهنمون سازند.

بر اساس نتایج حاصل از تحقیق در توسعه جو اخلاقی در فوتبال حرفه‌ای ایران پیشنهاد می‌گردد: استفاده از پتانسیل باشگاه‌ها و کانون هواداران برای تأمین امنیت ورزشگاه‌ها و به حداقل رساندن حضور نیروهای نظامی و انتظامی در استادیوم‌ها.

زمینه‌سازی برای حضور بانوان در استادیوم‌ها برای تلطیف محیط ورزشگاه‌ها. فرهنگ‌سازی و آموزش مهارت‌های اخلاقی، فعال کردن کمیته اخلاق فدراسیون فوتبال، احیای بخش فرهنگی باشگاه‌های ورزشی، وضع قوانین انضباطی و اعمال دقیق، شفاف و عادلانه آنها و تشویق رفتارهای بهنجار در دستور کار متولیان برای کنترل بداخلاقی‌های رفتاری شایع و رایج در عرصه فوتبال کشور. ساماندهی کانون‌های هواداران، آموزش لیدرهای باشگاه‌ها و نگاه تخصصی به این کانون‌ها از پتانسیل بالقوه آنها در اشاعه اخلاق و اخلاق‌گرایی.

وضع قوانین بازدارنده مالیاتی و هماهنگی‌های میان‌بخشی در میان دستگاه‌هایی از قبیل قوه قضائیه، سازمان امور مالیاتی، حراست وزارت ورزش و جوانان، کمیته انضباطی و کمیته اخلاق فدراسیون فوتبال برای جلوگیری از رشد نابهنجار مشکلات در حوزه قراردادهای مالی، تبانی‌ها، شرط‌بندی‌ها، دلالتی‌ها و رشد رشوه‌گیری. تدوین نظام‌نامه شایستگی‌های مدیران فوتبال کشور، استفاده از افراد متخصص، پیشکسوتان و مفاخر ورزش فوتبال برای خروج از بحران‌های مدیریتی.

ابلاغ آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های خاص درباره اهمیت دادن به تیم‌های پایه و برقراری کلاس‌های ویژه با موضوعات اخلاقی در فهرست برنامه‌های مدارس فوتبال و نیز حوزه‌های فوتبال پایه. ورود سازمان‌های حمایتی نظیر وزارت ورزش و جوانان و مجلس شورای اسلامی به عرصه فوتبال کشور و نیز بسترسازی برای ورود بخش خصوصی به عرصه ورزش کشور. ایجاد و توسعه زیرساخت‌های موجود.

کاهش تصدی‌گری دولتی در فوتبال کشور و بسترسازی به جهت واگذاری باشگاه‌های دولتی نظیر استقلال، پرسپولیس و سایر تیم‌های متناظر.

بهره‌گیری از سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در عرصه ورزش کشور. بهره‌گیری از توان داخلی و وضع قوانین خاص درباره استفاده از مربیان و بازیکنان خارجی و استفاده حداکثری از پتانسیل‌های بالقوه و بالفعل داخلی.

جلوگیری از هدررفت منابع مالی. جلوگیری از ورود افراد سیاسی به عرصه مدیریتی فوتبال کشور. استفاده از بسترهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری موجود و بسط و گسترش برای کنترل و نظارت بهینه در سطوح مختلف فوتبال کشور.

منابع

- Ameri Siahooe, R., Zanjirchi, S., & Mashayekhi Nejhah, S. (2017). Consider the needs of fans relationship management system (FRMS) Using techniques fuzzy (TOPSIS and ANP) (Case Study: Football fans in Yazd Province). *Communication Management in Sport Media*, 4(3), 43-54. (persian)
- Brewer, G. A., Choi, Y., & Walker, R. M. (2007). Accountability, corruption and goverment effectiveness in Asia: an exploration of World Bank governance indicators. *International Public Management Review*, 8(2), 204-225.
- Chen, A., Treviño, L. K., & Humphrey, S. E. (2020). Ethical champions, emotions, framing, and team ethical decision making. *Journal of Applied Psychology*, 105(3), 245.
- Constandt, B., De Waegeneer, E., & Willem, A. (2019). Ethical code effectiveness in football clubs: A longitudinal analysis. *Journal of business ethics*, 156(3), 621-634.
- darvishi, A., Naseripour, M., & Dousti, M. (2018). Identifying solutions to retain and increase soccer fans of Persepolis Cultural-Sport Club. *Journal of Sport Management*, 9(4), 679-695. doi: 10.22059/jsm.2018.65882. (persian)
- Deldar, E., Kargar, G., & Ghafouri, F. (2017). Investigating the economic obstacles of club privatization in Iranian Professional Football League. *Sport Management and Development*, 5(2), 53-68. (persian)
- Elçi, M., & Alpan, L. (2009). The impact of perceived organizational ethical climate on work satisfaction. *Journal of business ethics*, 84(3), 297-311.
- Ghobadi yeganeh, A., Yoosefy, B., & eydi, H. (2019). Investigating the problems of professionalism in Soccer Premier League. *Sport Management and Development*, 8(1), 206-217. doi: 10.22124/jsmd.2019.3949. (persian)
- Hafiz Nia, M. (2011). Introduction to research methodology in humanities. Tehran: Samt Publications. (persian)
- Henne, K. (2015). Reforming global sport: Hybridity and the challenges of pursuing transparency. *Law & Policy*, 37(4), 324-349 .
- Honari, H., & Mahmoudi, A. (2019). Explaining the quantitative pattern of influential factors to lead corruption in Iran's football industry. *Scientific Journal Of Organizational Behavior Management in Sport Studies*, 6(2), 145-163. (persian)
- Hosseini, S., Razavi, S., Yamini Firouz, M., & Hashemi Kochaksarai, S. (2015). The study of Iran's Premier League football based on professional standards AFC. *Sport Management and Development*, 4(1), 49-63. (persian)
- Josephson, M., & PVWH, T. (2006). A training program for coaches on ethics, sportsmanship and character-building in sports. Available at: count. org4. htm.
- Khatibzadeh, M., Kouzechian, H., & Honarvar, A. (2014). The factors affecting sport tourism service quality from the viewpoints of tourists in derby of Esteghlal and Persepolis teams. *Journal of Sport Management*, 6(1), 39-55. doi: 10.22059/jsm.2014.50144. (persian)
- Khatibi, A., khabiri, M., & jalali, M. (2019). Identify the most important formative indicators of atmosphere in Football Stadiums (A Marketing Approach). *Sport Physiology & Management Investigations*, 11(1), 9-22. (persian)
- Kamali, F., Manochehri Nezhad, M., & Hakak Zadeh, M. (2021). Designing an ethical decision-making model for professional football referees in Iran. *Sport Psychology Studies*, 9(34), 235-258. (persian)
- Mahmoudi, A., honari, H., Younesi, J., & shahlaee, J. (2018). Exploring the contextual and intervening factors of corruption in Iran Soccer Industry. *Journal of Sport Management*, 10(4), 661-685. (persian) doi: 10.22059/jsm.2019.228031.1790.
- Maleknia, H., Khosravizadeh, E., Foroghipoor, H., & Hemmati, J. (2021). Designing a professional ethics model for Iranian Premier League Football Clubs with foundation theory approach. *Sport Sciences Quarterly*, 13(41), 140-155. (persian)
- Mallaei, M., & Salimi, A. (2019). Content analysis of media coverage of corruption in Iran's Football: case study of TV program. *Communication Management in Sport Media*, 7(2), 111-120. (persian)
- Masters, A. (2015). Corruption in sport: From the playing field to the field of policy. *Policy and Society*, 34(2), 111-123.
- Mohammadi, M., Bahrololoum, H., & Hosseini, N. S. R. (2016). Relationship of social responsibility and ethical climate with perceived sport performance (A case study: Volleyball Players of North Khorasan). (persian)
- Mohammadzadeh Afkhami, Y., Najafzadeh, M. R., Barghi Moghadam, J., & Janani, H. (2021). Studying the factors affecting the ethics improvement of Iranian Professional Football Athletes. *Sport Psychology Studies (ie, mutaleat ravanshenasi varzeshi)*, 9(34), 45-60. (persian) <https://doi.org/10.22089/pspyj.2020.8702.1941>
- Najaf Zadeh, M. (2018). Analysis of pressures on directors of Iranian Soccer Clubs in lack of integrity. *Sport Management Studies*, 10(51), 95-120. doi: 10.22089/smrj.2018.5757.2156. (persian)

- Nedai, T., & Alavi, K. (2009). Morals in sports with the attitude of fair game. *Journal of Philosophical Theological Research*, 10(2), 187-220. (persian)
- Öz, B., Özkan, T., & Lajunen, T. (2014). Trip-focused organizational safety climate: Investigating the relationships with errors, violations and positive driver behaviours in professional driving. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 26, 361-369.
- Poorfarahmand, B., Khabiri, M., Sajjadi, N., & Jalali Farahani, M. (2019). Qualitative Analysis of demographic factors affecting the incidence of deviant behaviors in Iranian Football Players. *Scientific Journal Of Organizational Behavior Management in Sport Studies*, 6(1), 33-43. (persian) doi: 10.30473/fmss.2018.41493.1816.
- Qasemi, H. (2015). Role of television in ethical issues in Soccer Games in Footballers Views. *Communication Research*, 22(81), 83-101. (persian) doi: 10.22082/cr.2015.15697.
- Qorbani Mourineh, L., & Khodadad Kashi, F. (2019). The investigation of effective economic factors on success of Iran's Soccer Premier League Teams. *Journal of Motor and Behavioral Sciences*, 2(2), 150-160. (persian)
- Shajie, R., Kouzechian, H., Ehsani, M., & Amairi, M. (2014). Analysis of demographic factors related to ethical decision making of Soccer Players. *Journal of Ethics in Science and Technology*, 9(2). (persian) 106. magiran.com/p1325029.
- Shafiee, S., & Afrouzeh, H. (2018). Identifying and determining the factors affecting the incidence of corruption in Iran'S Football. *Sport Management Studies*, 10(47), 39-66. (persian) doi: 10.22089/smrj.2017.3307.1653.
- Salimi, M., Soltan Hosseini, M., Qasemi, H., & Torkiyan Valashani, S. (2011). Rating obstacles to professional ethics development in sports media. *Communication Research*, 18(68), 9-29. (persian)
- Sadeghi, H., & Rahimi, G. (2022). The Role of tendency toward spirituality and moral ideology among Athletes. *Strategic Sociological Studies in Sport*, 2(1). (persian)
- ShabaniBahar, G., Yaghoobi, A., & Farooqi, H. (2010). Determining the relationship between emotional intelligence and sport performance of athletes in Hamedan province. *Sport Management Studies (Physical Education Research Center)*, 7(28), 145-163. (persian)
- Shahali, M., Poor, D.A.R., Kavooosi, D.E., & Etebarian, D.A.A. (2015). Implementation model of professional ethics in organizations. *Urban Management*, 14(39), 393-406. (persian) <https://www.magiran.com/paper/1447171>.
- sheykhi, R., & Sharifiyan, E. (2017). Anger and Sabotage of the Football Fans and and its relationship with quality of service in a sport stadium. *Applied Research in Sport Management*, 6(2), 89-95.
- soltani, M., & Kargar, G. (2019). Designing the communicational model of organizational resources and revenue in Iran Professional Football Clubs. *Journal of Sport Management*, 11(4), 665-684. (persian) doi: 10.22059/jsm.2018.238987.1908.
- Soltanhoseini, M., Razavi, S., & Salimi, M. (2017). Identifying and prioritizing barriers to the privatization of Soccer industry in Iran using multi-criteria analysis and copeland's approach. *Sport Management Studies*, 9(41), 15-36. (persian) doi: 10.22089/smrj.2017.913
- Soltanzadeh, V., & Amrahi, A. (2014). Situation of the professional ethics standards of faculty members in the viewpoint of nursing students. *Education Strategies in Medical Sciences*, 7(1), 19-23. (persian)
- Spruit, A., Kavussanu, M., Smit, T., & Ijntema, M. (2019). The relationship between moral climate of sports and the moral behavior of young athletes: A multilevel meta-analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 48(2), 228-242.
- Vargas-Mendoza, N., Fregoso-Aguilar, T., Madrigal-Santillán, E., Morales-González, Á., & Morales-González, J. A. (2018). Ethical concerns in sport: when the will to win exceed the spirit of sport. *Behavioral Sciences*, 8(9), 78.
- Zare, A., Heidarnejad, S., & shiraali, R. (2016). The impact of mass media on the control of corruption in football. *Communication Management in Sport Media*, 3(4), 11-24. (persian)
- Zamani, A., & Ayazi, A. (2022). Surveying and priorities of spectators' presence motivators in Soccer matches. *Strategic Sociological Studies in Sport*, 1(1). (persian)